

“Zor Vâsıl Olunan Bir Seviyenin İnsanı”: Safiye Erol ve Eserleri

Dr. Zeynep Tek

Safiye Erol'un boya vermeyen, başka renklerle alacalanmayan has ve solmaz bir rengi vardı.

Âbide Şahsiyetler / Sâmîha Ayverdi

Türk edebiyatının az vefa gösterdiği, yazım sırrına pek az tecessüs duyduğu isimlerden biridir, Safiye Erol. Başlığımızda yer alan “zor vâsıl olunan bir seviyenin insanı” ibaresi, kıymetli dostu Sâmîha Ayverdi'nin kendisi için söylediği ve onu tam anlamıyla tanımlayan sözlerden sadece biridir. Eserlerinde kavi sevgileri, kalıcı bağları, derin duyguları, bir inşa imkânı olan maneviyatı, kendilik bilincini ve millî şuuru öne çıkararak yazar, seçtiği konuları kendine özgü bir söyleyiş ve biçimlendirme özelliğiyle edebiyat tarihinde özgün bir yerde durur. Onun zor vâsıl olunan bir seviyede olduğunu, sadece anlatılarındaki çok katmanlı anlam alanları ve biçim konusundaki titizliği göstermez; aynı zamanda yazılarındaki felsefi kültürü, dikkatli gözlemleri ve isabetli tetkikleri de ortaya koyar.

Erol'un “Devletle Saâdetle!...” adlı yazısında “Biz Türk müellifleri zâten “zümre-i bîkesân” yâni kimsesizler zümresiyiz. Bir saygı duruşu mu lazım, olsa olsa yine biz bize yaparız. Kadrimiz bilinsin gibi vehimlere de kapılmayız; gerekirse bizim kıymetimizi yine biz biliriz.”² sözleri; sadece Türkiye'de sanat-kârın kaderini, kadrini ortaya koymaz, aynı

zamanda görünür olmanın gerçek bir sanat-kâr için ölçüt olmadığına da işaret eder. Öte yandan “zümre-i bîkesân”dan olan yazarın eserlerinin yazın ve düşünce dünyasında hak ettiği ilgiyi gör(e)mediği aşîkârdır. Bu yazıda Safiye Erol Anlatılarının Örnek Okur Düzeyinden Anlamlandırılması³ adlı doktora çalışmamızdan hareketle, Erol'un yayımlanan yapıtları ve yarım kalan bir anlatısı üzerinde durulacak; genel olarak eserlerinin tanıtımı yapılacaktır. Bu sayede Erol'a merak duyan, onun eserleri üzerine okuma / tetkik yapacak okuyucuya genel çerçevede bilgi sağlanmasına çalışılacaktır.

Edirne'nin Uzunköprü ilçesinde 1902 yılında doğan Erol'un çocukluğu ve ilköğrenimi İstanbul'da geçmiştir. 1917 yılının Aralık ayında 15 yaşında iken Türk - Alman Derneği'nin aracılığıyla Lübeck şehrine giden Erol; öğrenimine Almanya'da devam etmiş, 1926'da doktorasını savunduktan, “sekiz buçuk yıllık bir ayrılıktan sonra İstanbul'a dönmüştür.” İlk yazısını da fakültenin birinci sömestirinde iken bir Alman mecmuasında yayımlamıştır. Kendisi bu yıllardaki meşgalesini “(...) Leylâ ile Mecnun... Bir de büyücü masalı yazmıştım. Fakat tahsil ile meşgul olduğum

¹ Sâmîha Ayverdi, *Âbide Şahsiyetler*, 6. Baskı, haz. Aysel Yüksel, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2012, s. 219.

² Safiye Erol, *Makaleler*, 3. Baskı, haz. Halil Açıkgöz, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2010, s. 221.

³ Zeynep Tek, *Safiye Erol Anlatılarının Örnek Okur Düzeyinden Anlamlandırılması* (Yayımlanmamış doktora tezi), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2017.

için kendimi yazıya fazla veremezdim.” şeklinde açıklamıştır.⁴ Sonraki yıllarda hikâye yazmaya devam eden Erol’un metinlerinin bir araya gelmesi ise 2010 yılını bulmuştur. *Leylâk Mevsimi*⁵ adıyla yayımlanan hikâyeler; hayatın günlük, sıradan anlarını / dönemlerini kişi merkezli işleyen ve irade, tercih, mizaç gibi kaderin belirleyici hususlarını hareket noktası olarak seçen, kimi zaman mizahi durumlara odaklanan anlatılar olarak dikkat çeker.

Erol’un hikâye kitabında yer alan anlatıları; “Metruk Yalıda Garip Bir Gece”, “Aleksandra Filipovna”, “İlk Efendim Pomak Ali Efendi”, “Laz Sitki’nin Florya’da Hovardalıği”, “Leylâk Mevsimi”, “Dört Kişi” ve “Gel Seninle Dertleşelim” başlıklarını taşır. Halil Açıkğöz altı hikâyeyi Kubbealtı Akademi mecmuasının 2002 yılının Ocak, Nisan Temmuz ve Ekim’inde ve 2003 yılının Ocak ve Nisan aylarında yayına hazırlamıştır. “Gel Seninle Dertleşelim” adlı hikâye ise Mehmet Nuri Yardım tarafından Politika gazetesinin 10, 11, 12, 13 Ekim 1940 tarihli nüshalarından dört gün boyunca neşredilmiştir.⁶ Ayrıca Erol’un Millî Mecmua’nın 126. sayısında yayımlanan “Rüyâda Davet”⁷ adlı bir hikâyesi daha vardır. Âlim Kahraman, 2014’te Kubbealtı Akademisi’nin 172. sayısında yayımladığı “Safiye Erol’un Hikâyeleri”⁸ adlı yazısında bu hikâyeden bahsetmekte, hikâyenin tam metni ise

⁴ Safiye Erol, *Die Pflanzennamen in der alttarabischen Poesie [Eski Arap Şiirinde Bitki İsimleri]* (Yayımlanmamış doktora tezi), Münih Ludwing Maximilian Üniversitesi, Münih / Almanya, 8 Şubat 1926, s. 46; Safiye Erol, “Ciğerdelen” Müellifi Safiye Erol Diyor ki; Feridun Kandemir’in röportajı, *Edebiyat Âlemi Haftalık İçtimâi, Ahlâki, Târihi, Edebî Gazete*, Yıl: 1, nr. 13, 28 Temmuz 1949, s. 4; Safiye Erol, *Makaleler*, s. 48.

⁵ Safiye Erol, *Leylâk Mevsimi*, haz. Halil Açıkğöz, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2010.

⁶ Kubbealtı, Safiye Erol’un Hikâyeleri, *Leylâk Mevsimi*, 2. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2011, s. 20-21.

⁷ Safiye Erol, “Rüyâda Davet”, *Millî Mecmua*, Cilt 11, 126, 15 Mayıs 1931, 178-179.

⁸ Âlim Kahraman, Safiye Erol’un Hikâyeleri, *Kubbealtı Akademi*, Yıl: 43 / 4, 172, Ekim 2014, s. 32-29.

doktora çalışmamızda yer almaktadır.

Erol’un ilk romanı üç dört yıl üzerinde çalışmış olduğu *Kadıköyü’nün Romanı*’dır.⁹ Eser, 1935’de Vakit gazetesinde tefrika edildikten sonra 1938 yılında kitap hâlinde basılmıştır. Feridun Kandemir’in “Bu romanı hâlâ sever misiniz?” sorusunu Erol; “Halâ... Mevzûunu hayattan almış ve benim gönlümün bağlandığı Kalamış’ı yaşatmış oluşu bu romanıma karşı sevgimi devam ettirir.” şeklinde cevaplamıştır.¹⁰ 1930’lu yıllarda ‘Kadıköyü’nde oturan yedi gencin ilişkisine yer veren bu anlatı; erken Cumhuriyet döneminin Kadıköy(ü) merkezli yaşam biçimine, modernleşmenin başta aşk olmak üzere günlük hayatı etkileme alanlarına, iç ve dış dünyada yol açtığı ikilem ve çatışmalara odaklanır.

Erol’un ikinci romanı Ülker Fırtınası¹¹ olup 1938’de Cumhuriyet gazetesinde tefrika edilmiş ve 1944 yılında kitap olarak yayımlanmıştır. Kitabın yazım tarihinin bitişi Açıkğöz’ün belirttiği üzere 1935 olmalıdır. Çünkü Erol, Kandemir’e eserin yayımlanma sürecini anlatırken Yunus Nâdi Bey’e yayımlanması için eseri verdiğini, üzerinden iki üç sene geçtiği hâlde kendisinden ses çıkmadığını, daha sonra geri istediğini ama 1938’de tefrika edildiğini belirtmiştir.¹² Eserde 1930’lu yılların Türkiye’sinde Doğu-Batı çatışması aşk ve müzik merkezli işlenir; özellikle ideolojik görüşlerden kaynaklanan yaşam, duyuş ve düşünüş tarzının romantik ilişkiler üzerindeki ayırıcı, yıpratıcı etkisi işlenerek kişiliği / zihniyeti dönüştüren hâller / hususlar üzerinde durulur.

⁹ Safiye Erol, *Kadıköyü’nün Romanı*, Sühulet Kitabevi, İstanbul 1938.

¹⁰ Safiye Erol, “Ciğerdelen” Müellifi Safiye Erol Diyor ki; s. 4; Safiye Erol, *Makaleler*, s. 48.

¹¹ Safiye Erol, *Ülker Fırtınası*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1944.

¹² Safiye Erol, “Ciğerdelen” Müellifi Safiye Erol Diyor ki; s. 4; Safiye Erol, *Makaleler*, s. 48. Halil Açıkğöz, Safiye Erol’un Kendi Kaleminden Hayatı, *Kubbealtı Akademi*, Yıl: 31, 4, Ekim 2002, s. 16.

Erol'un üçüncü romanı 1946 yılında Becid Basımevinden yayımlanan *Ciğerdelen*'dir.¹³ Yazarın "en çok sevdiği" roman olarak tarif ettiği bu eserin yazım süreci bir hayli dikkat çekicidir. Kandemir'in niçin en çok bu eseri sevdiğini sorması üzerine Erol, "Deldi... Deldi de ondan. (...) Bunu yazarken on iki kilo kaybettim. İki defa bayıldım. Bitirdikten sonra hasta yattım." şeklinde bir cevap vermiştir.¹⁴ Ayrıca *Ciğerdelen*, Yeni İstanbul gazetesinde 22 Mart 1963 tarihinden itibaren 88 sayıda tefrika edilmiştir.¹⁵ Anlatı içinde anlatı olarak kurgulanan eserin vak'a zamanı ve mekânı 1940'lı yılların İstanbul'undan 17. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde bir sınır palankası olan *Ciğerdelen*'e uzanır. Esasen aşk ve kahramanlığın yüzyıllar geçse de değişmeyecek / değişmemesi gereken niteliklerine işaret eden bu tarihî roman, millete hizmet etme şuuruna erişilmesinde bireysel kriz ve zaafaların aşılmasının ne kadar önemli olduğu üzerinde durur.

Erol'un 1949 yılındaki Kandemir'le röportajında, son romanı *Dineyri Papazı*¹⁶ üzerinde üç dört senedir çalıştığı öğrenilir. Buna göre 1945 - 1946 gibi romana başlayan yazarın "Bir seneye kadar tamam olur." sözünden de eserin 1950'de bitmiş olduğu tahmin edilebilir.¹⁷ Bu roman da ancak 1955 yılında 26 Mayıs - 12 Ekim tarihleri arasında Tercüman gazetesinde 1-121 sayı olarak tefrika edilmiş, kitap olarak ise Açıkgöz tarafından 2001 yılında yayına hazırlanmıştır.¹⁸ İkinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı yıllarda İstanbul'da genç bir kızın evli ve kendisinden yaşça büyük bir

¹³ Safiye Erol, *Ciğerdelen*, Becid Basımevi, İstanbul 1946.

¹⁴ Safiye Erol, "Ciğerdelen" Müellifi Safiye Erol Diyor ki, s. 4-5; Safiye Erol, *Makaleler*, s. 48-49.

¹⁵ Halil Açıkgöz, Safiye Erol'un Kendi Kaleminden Hatıratı (2), *Kubbealtı Akademi*, Yıl: 32, 2, Nisan 2003, s. 17.

¹⁶ Safiye Erol, *Dineyri Papazı*, haz. Halil Açıkgöz, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2001.

¹⁷ Safiye Erol, "Ciğerdelen" Müellifi Safiye Erol Diyor ki, s. 5; Safiye Erol, *Makaleler*, s. 49.

¹⁸ Halil Açıkgöz, Safiye Erol'un Kendi Kaleminden Hatıratı, s. 18; Halil Açıkgöz, Önsöz. *Dineyri Papazı*, 4. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2014, s. 7.

adama duyduğu yasak aşkı konu alan eserde; ızdıraplı bir aşk öyküsünün yedi yıla varan güçlükleriyle yeniden bir doğuşa nasıl zemin hazırladığı işlenir.

Erol'un bu anlatıları yanında çevirileri, felsefi - dinî etütleri, makale ve denemeleri de bulunur. Hasan Âli Yücel'in Millî Eğitim Bakanı olduğu yıllarda başlatılan tercüme faaliyetinin olduğu dönemde Safiye Erol, Selma Lagerlöft'ün Portugaliya İmparatoriçesi (1941) ile La Motte-Fouqué'den de Sükızı (1945) romanlarını tercüme etmiştir.¹⁹

Erol, 1947'de tanıştığı Ken'an Rifâî'nin 1950 yılında irtihalinden sonra 1951'de "Kenan Rifâî, Homo Mysticus, Homo Sapiens - Hakîm Adam, Mürşid-i Agâh" başlıklı etütleri yazmıştır.²⁰ Açıkgöz'e göre; "Bilhassa Ken'an Rifâî ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık isimli kitaptaki makalesi ondaki fırtınalarla dalgalanan ruhunun artık sükûnete kavuştuğunun temellerini vermesi bakımından dikkat çekicidir."²¹ Ayrıca Erol, Sâmîha Ayverdi, Nihad Sâmî Banarlı, Sofi Huri ve Nezihe Araz ile birlikte Ken'an Rifâî'nin Mesnevî takririni neşre hazırlamıştır. Her beyit, Mesnevî'nin bütün şerhleri, özellikle Ankaravî ve Sarı Abdullah'ın kileri ve Nicholson'ın İngilizce tercümesi gözden geçirilerek mana, lisanın ahengi, kelimelerdeki zenginlik bozulmadan "Mesnevî'nin mükemmeliyetine uygun ve kusursuz bir şekilde" düzenlenmiştir.²²

Erol'un *Çölde Biten Rahmet Ağacı*²³ 04.01.1962 - 03.02.1962 tarihleri arasında bir ay süreyle Yeni İstanbul gazetesinde tefrika edil-

¹⁹ Halil Açıkgöz, Safiye Erol'un Kendi Kaleminden Hatıratı, s. 17.

²⁰ Safiye Erol, *Kenan Rifâî, Homo Mysticus, Homo Sapiens - Hakîm Adam, Mürşid-i Agâh, Kenan Rifâî ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık*, haz. Samiha Ayverdi, Nezihe Araz, Safiye Erol, Sofi Huri, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1951, 222-287.

²¹ Halil Açıkgöz, *Hâtıraların İçinden Safiye Erol'un Yazı Dünyası*, *Kubbealtı Akademi*, Yıl: 30, 4, Ekim 2001, s. 87.

²² Ken'an Rifâî, *Mesnevî-i Şerif*, 8. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2015.

²³ Safiye Erol, *Çölde Biten Rahmet Ağacı*, haz. Halil Açıkgöz, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2001.

miştir. Peygamberlerin hayatlarından belli bölümlere dikkat çeken eserin yazım sürecini Mehmet Çavuşoğlu, “Benden de kitaplar istedi, göturdüm. 30 tefrika yazdı, sonra devam etmedi. Sebebini de söyledi: “Beni bu yazı bitirdi. Yeni bir hava gerek, yeniden enerji toplamam lâzım...” dedi. Gazete çok ısrar etti, ama yazamadı. Yazmadı değil, yazamadı.” şeklinde açıklamıştır. 2001 yılında ilgili yazılar, Açıkgöz tarafından kitap hâline getirilmiş ve Kubbealtı Neşriyatı tarafından yayımlanmıştır. Açıkgöz, bu bir aylık tefrikada, Hazret-i Peygamber’in peygamberlik noktasına gelişine ve hicret edişine kadar tek tanrılı dinlerin temsilcilerinin nezdinde yaşananların söz konusu olduğunu belirtir. Ona göre hep kadınlar ve analar üzerinden yürüyen bu eser; Peygamber kıssaları türünün yeniden kurgulanmış bir biçimi ve otuz güne sıkıştırılmış yeni bir kurgusudur.²⁴

Açıkgöz, Erol’un 06.02.1957 - 06.01.1962 tarihleri arasında, önceleri Havadis, daha sonra da Son Havadis ismini alan gazetede 2. sayfada “İstanbul Sohbetleri” başlığı altında veya Günün Yazısı sütununda haftada bir yazılar yazdığını arada Türk Yurdu Mecmuası’nda da yazılarını yayımladığını belirtir.²⁵ Erol, Çölde Biten Rahmet Ağacı’nın tefrikasından sonra 24.02.1962 tarihinden itibaren 07.06.1963 tarihine kadar haftalık yazılarına devam etmiştir. Son yazısı Temmuz 1964’te Türk Yurdu Mecmuası’nda yayımlanan “Hazret-i Mevlânâ’nın Meşrebi”dir.²⁶ Erol’un makaleleri de Açıkgöz tarafından toplanmış ve 2002 yılında kitap olarak neşredilmiştir. “Bayrama Doğru” adlı yazısında “Tarafsız olduğunuza, milleti bütünü ile sevdiğinize inanılmıyor, size bir garip bakıyorlar “Ebedî Türkiye” partisinden olduğunuz havsalalara

²⁴ Halil Açıkgöz, Safiye Erol’un Kendi Kaleminden Hayatı, s. 21; Halil Açıkgöz ile 31.03.2016 tarihinde yapılan telefon görüşmesi.

²⁵ Halil Açıkgöz, Safiye Erol’un Kendi Kaleminden Hayatı, s. 21-22.

²⁶ Halil Açıkgöz, Safiye Erol’un Kendi Kaleminden Hayatı, s. 21-22; Safiye Erol, *Makaleler*, s. 436-438.

sıgmiyor.”²⁷ diyen Erol’un yazılarını politik mevzuların dışında tutmaya özen gösterdiği, ancak sosyal ve entelektüel meselelere karşı son derece hassas olduğu görülür. Millî ve manevî kültür, maarif, tarih, sanat, edebiyat, kadın problemleri başta olmak üzere birçok güncel meseleye ve bireysel mevzua yazılarında yer verdiği izlenir.

Ayrıca Erol’un yarım kalan bir romanı olduğu da belirtilmelidir. Açıkgöz, Nazan Yeşim’in 1964’de kaleme aldığı “Vatanını, Aşka Tercih Etmmişti” yazısında “Üç gün evvel beraberdik. Yeni bir kitabının plânlarından bahsediyordu.”²⁸ dediği kitap için “Acabâ “Coşkun Sular Diyârı-Gâzî Atam” başlıklı 23 sayfalık yarım kalmış el yazılı notları mıydı?” sorusunu sorar. Bununla birlikte “Ciğerdelen romanında Cangüzel’in yazmayı düşündüğü “Molla Ağaların Düğünü” de hayatının sonlarına doğru kaleme aldığı bu notlarda mı kalmıştı? Bilemiyoruz.” diyerek dikkat çekici bir noktaya temas eder. “Coşkun Sular Diyârı-Gâzî Atam- Yazan Safiye Erol” şeklinde bir kayıpla başlayan bu eser A3 boyutunda kağıtlara yine Arap alfabesi ile başlanmış ve ancak 23 sayfa kadar yazılmış bir parçadan ibarettir.²⁹

Özcan Ergiydiren, Erol’un el yazısı ve Osmanlı Türkçesiyle kaleme aldığı bu yarım kalmış eseri, eşi Sevinç Ergiydiren’in yeni yazıya çektiğini belirtir ve eserin içeriği hakkında da şunları söyler:

O roman başlangıcının çok güçlü bir dili var. Bir Bektaşî tekkesinde sabah oluyor. Yeniçeriliğin kaldırıldığı ve Bektaşî tekkelerinin yasaklandığı bir devre olduğu anlaşılıyor. Rumeli’nde bir tekke, neresi olduğu belli değil. Sabah, Şeyh Efendi uyanıyor. O kadar güzel anlatıyor ki. Korkunç bir rüya görmüş Şeyh Efendi. Bu da ne demek diyor. Yani bir şey olacak, başımıza bir iş gelecek derken (Orda Bektaşî tekkeleri çok büyüktür. Mevleviha-

²⁷ Safiye Erol, *Makaleler*, s. 394.

²⁸ Nazan Yeşim, Vatanını, Aşka Tercih Etmmişti, *Milliyet Pazar İlavəsi*, 18 Ekim 1964, s. 11.

²⁹ Halil Açıkgöz, Safiye Erol’un Kendi Kaleminden Hayatı (2), s. 18-19; Halil Açıkgöz, *Önsöz*, s. 7.

nelerden daha geniştir. Hele Rumeli'dekiler.) orda işte çocuklar kalkıyor. Millet uyanıyor. Çocuklar derse gidiyorlar. Falanlar, filanlar bütün tekke uyanırken, derken bir haberci geliyor, asker geliyor diye, hemen toparlanıp kaçacaklar. Anlattığı yirmi sayfa o. Harika bir dili var. Yazık yazmamış sonra, ne hikmetse.³⁰

Erol, Yücel Hacaloğlu'na verdiği mülakatta yazmak istediği en mühim mevzunun Ciğerdelen'de temelini attığı ve istikametini bulduğu Türk ruhunun gelişme tarihi olduğunu ifade eder. "Kültür tesirlerinin terkiğini yapmak; Ortaasya'dan gelen Türk ruhunun vasıflarını belirtmek, muhtelif milletlerin kültür nüanslarından bahsetmek ve bize kalacak olan ruhî unsur ve kültür plânındaki değişikliği ele almak istedim. Hâlen yeni bir eser üzerinde çalışıyorum."³¹ diyen sanatkârın üzerinde çalıştığı eserin, Nâzan Yeşim'in de bahsettiği yeni kitabı, bu yarım kalan anlatı olsa gerek. 1964'te 62 yaşında Üsküdar'daki evinde vefat eden Erol'un her ne kadar bu eseri tamamlamaya ömrü vefa etmemiş olsa da geride bıraktığı eserlerinin bihakkin vefa göreceği zamanlar, genç okuyucuların Safiye Erol ve Sâmîha Ayverdi üzerine hazırladığı bu dosyadan da anlaşılacağı gibi pek uzak görünmüyor...

Kaynakça

Açıkgöz, Halil, Hâtıraların İçinden Safiye Erol'un Yazı Dünyası, Kubbealtı Akademi, Yıl: 30, 4, Ekim 2001, 80-88.

Açıkgöz, Halil, Safiye Erol'un Kendi Kaleminden Hayatı, Kubbealtı Akademi, Yıl: 31, 4, Ekim 2002, 13-22.

Açıkgöz, Halil, Safiye Erol'un Kendi Kaleminden Hayatı (2), Kubbealtı Akademi, Yıl: 32, 2, Nisan 2003, 15-22.

Açıkgöz, Halil, Önsöz, Dineyri Papazı, 4. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2014, 7-10.

Ayverdi, Sâmîha, Âbide Şahsiyetler, 6. Baskı, haz. Aysel Yüksel, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2012.

³⁰ Zeynep Tek, Halil Açıkgöz'le Birlikte Özcan Ergiydiren ile Safiye Erol Hakkında Söyleşi, Tek'in özel arşivinden, Kubbealtı Vakfı / Çemberlitaş, 8 Haziran 2015.

³¹ Safiye Erol, Ciğerdelen Romanının Yazarı Safiye Erol'la Bir Konuşma: "Sanat Eseri İç Disiplin İster ve Sanat Zaaf Kaldırmaz", Yücel Hacaloğlu'nun röportajı, Yeni İstanbul, 22 Mart 1963, s. 3.

Erol, Safiye, Die Pflanzennamen in der altarabischen Poesie [Eski Arap Şiirinde Bitki İsimleri] (Yayımlanmamış doktora tezi), Münih Ludwig Maximilian Üniversitesi, Münih / Almanya, 8 Şubat 1926 (Danışman: Prof. Dr. Herrn Geheimrat Hommel).

Erol, Safiye, "Rüyada Davet", Milli Mecmua, Cilt 11, 126, 15 Mayıs 1931, 178-179.

Erol, Safiye, Kadıköy'ünün Romanı, Sühulet Kitabevi, İstanbul 1938.

Erol, Safiye, Ülker Fırtınası, Remzi Kitabevi, İstanbul 1944.

Erol, Safiye, Ciğerdelen, Becid Basımevi, İstanbul 1946.

Erol, Safiye, "Ciğerdelen" Müellifi Safiye Erol Diyor ki: Feridun Kandemir'in röportajı, Edebiyat Âlemi Haftalık İçtimâî, Ahlâkî, Târihî, Edebî Gazete, Yıl: 1, nr. 13, 28 Temmuz 1949, 4-5.

Erol, Safiye, Kenan Rifâî, Homo Mysticus, Homo Sapiens - Hakîm Adam, Mürşid-i Ağâh, Kenan Rifai ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık, haz. Samiha Ayverdi, Nezihe Araz, Safiye Erol, Sofi Huri, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1951, 222-287.

Erol, Safiye, Ciğerdelen Romanının Yazarı Safiye Erol'la Bir Konuşma: "Sanat Eseri İç Disiplin İster ve Sanat Zaaf Kaldırmaz", Yücel Hacaloğlu'nun röportajı, Yeni İstanbul, 22 Mart 1963, 3.

Erol, Safiye, Dineyri Papazı, haz. Halil Açıkgöz, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2001.

Erol, Safiye, Çölde Biten Rahmet Ağacı, haz. Halil Açıkgöz, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2001.

Erol, Safiye, Makaleler, 3. Baskı, haz. Halil Açıkgöz, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2010.

Erol, Safiye, Leylâk Mevsimi, haz. Halil Açıkgöz, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2010.

Kahraman, Âlim, Safiye Erol'un Hikâyeleri, Kubbealtı Akademi, Yıl: 43 / 4, 172, Ekim 2014, 32-29.

Ken'an Rifâî, Mesnevî-i Şerif, 8. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2015.

Kubbealtı, Safiye Erol'un Hikâyeleri, Leylâk Mevsimi, 2. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2011, 20-21.

Tek, Zeynep, Halil Açıkgöz'le Birlikte Özcan Ergiydiren ile Safiye Erol Hakkında Söyleşi, Tek'in özel arşivinden, Kubbealtı Vakfı / Çemberlitaş, 8 Haziran 2015.

Tek, Zeynep, Safiye Erol Anlatılarının Örnek Okur Düzeyinden Anlamlandırılması (Yayımlanmamış doktora tezi), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2017.

Yeşim, Nazan, Vatanını, Aşka Tercih Etmişti, Milliyet Pazar İlâvesi, 18 Ekim 1964, 11.

Solmayan, renk vermeyen iki müstesna hanımefendi ya da bir fidanın güller açan dalları: Safiye Erol ve Sâmîha Ayverdi

Sâmîha Ayverdi ve Safiye Erol iki kadim dost. İrfan ve hikmet birikimimizin iki öncü ismi... **"İkimiz bir dalın güller açan dallıyız"** şeklinde hitap eden dostları ayırmak istemedik. İlk defa iki kadın yazarı birlikte ağırıyoruz.

Ayverdi ve Erol'un eserlerinde didaktik ruh, tasavvufi yoğunluk, hakikat gölgesini aralamaktaki yöneliş gençliğe aydınlık bir yol sunuyor. Ayverdi'nin Türk irfanına katkıları; medeniyet, ahlak ve tasavvuf merkezli roman dilindeki sahihliği "çok okunanlar" listesinde yer almasa bile "hakikate tercüman" olanlar listesinde yerini çoktan almıştır.

Safiye Erol Ülker Fırtınası kitabında şöyle der: "... eğer memleket sathında icâbı kadar sesini duyuramamışsa, kabahat sâde onun değil, onu fark etmemiş, onun irfan ve îmân çeşmesine dudağını değdirmemiş, onu kollamamış, zorlamamış cemiyetindir." Safiye Hanım, cemiyet ve kültür şubesinde hak ettiği vefayı görememiş, tarihin gadrine uğramıştır. Yarın dergisi olarak geç de olsa bu tarihi sorumluluğa dikkat çekiyor, Safiye Erol'u yeniden hatırlatmak istiyoruz.

Erol'un da ifade ettiği gibi; *"Şu dünya hanına konup göçen yolların avuçlarında pek az bir şey kaldı."* Umulur ki, vefanıza emanet ettiğimiz, canhıraş gayretler neticesinde ete kemiğe bürünen çalışmalarımız *"dünyadaki hoş sedamız olur."*

Ayverdi ve Erol'u daha yakından tanımak adına bu sayıda iki adet röportajı da sizlere sunmaktan ötürü bahtiyarız. Bir süredir kanser tedavisi gören Halil Açıkgöz ile Safiye Erol'u konuştuk. Safiye Hanımın kitaplarının basıma hazırlanmasında büyük katkıları var Açıkgöz'ün. Bu vesile ile acil şifalar diliyoruz. Hocaların Hocası olarak da bilinen Prof. Dr. Mustafa Tahralı beyefendiyle Samiha Ayverdi üzerine keyifli bir röportaj gerçekleştirdik. Saygıdeğer hocamıza da hayırlı bereketli ve uzun bir ömür duamızı sizlerin huzurlarında da tekrar etmek isteriz.

Kültür kodlarımıza, düşünce dünyamıza, gönül deryamıza can veren isimleri ağırlamaya devam edeceğiz.

Sözlerimi tamamlarken, çalışmalarımıza kol kanat geren bir isimden bahsetmek istiyorum. Sesimizin bugünden yarına ulaşmasında görünmez hisse sahibi olan Ali Odabaş beyefendiye teşekkür ediyoruz. Müteşekkirimiz.

Dergimiz baskıya girerken iki üzücü haber aldık. Samiha Ayverdi Hanımefendi'nin muhtereme kızları Nadide Uluant hanımefendi ve Türk İlahiyat camiasının mümtâz hocalarından, Hafız, Mutasavvıf Dr.Emin Işık Hocamız âlem-i bekâya irtihâl ettiler. Kendilerine Cenâb-ı Hakk'tan rahmet, geride kalanlara ise sabr-ı cemil niyâz ederiz.

Sözlerimi Sâmîha Ayverdi Ayverdi'nin şu altın öğütlüyle sonlandırıyorum:

"Lâtifelerin lâtif olsun. Kalp, Allah'ın nazargâhıdır, kırmaktan şiddetle sakın."

Vefâ yolculuğumuz biiznillâh devâm edecek.

İçindekiler

04 Her Aydınlık Esmere Çalar Biraz...
Ömer Koca

06 Toprağa Yaklaş ve Kokla
Canberk Apiş

07 Sevda Koşması
Muhammed Âkif

07 Diriliş
Evin Başar

08 Mektup
Fatma Kutlu

09 En Çok Ona Bakıldı
Süreyya Altunkara

10 Sen Ben Vatan ve Millet
Sedanur Aydemir

11 Mukaddes Emanet
Muharrem Turgut

12 Afsun
Nurettin Demiral

13 Koyu
Ahmet Hakan Karataş

15 Aynısefa
Nur Şevval Seven

16 Böyle Olmayacak
Dursun Duygulu

17 Çocuk ve Meryem
Ali Bozoğlu

22 Fark Etme Meselesi
Akif Aytaç

24 İstiklâlden İstikbale
Muṣṭafa Özçelik

27 Kırklara Karışan Arif Nihat Asya
Muṣṭafa Uçurum

29 Bir Betik-Söküm Çalışması:
Kitapların Geleceği
Elvan Kaya Aksarı

31 12 Eylül, Hesaplaşma ve Ülkücü Şiir
Selçuk Küpçük

41 Hunlar'dan Meşrutiyet'e Türk
Tarihinde Kadınının Yeri
Özge Aydın

49 Dündar Taşer'e Göre Marksist Sol ve
Atatürkçülük
Tuğrul Salman

52 Ahmet Haşim - Bize Göre
Ahmet Haşim - Bize Göre

55 Huzur ve Düzen
Ruh İklimimizin İki Âşık Leylâsı:
Safiye Erol ve Samiha Ayverdi
Dr. Lütü Şehsuvaroğlu

63 "Zor Vâsıl Olunan Bir Seviyenin
İnsanı": Safiye Erol ve Eserleri
Dr. Zeynep Tek

68 Bir Kadın Mütefekkir: Sâmiha
Ayverdi Hanım
Dr. Öğr. Üyesi Aysun Yemen Öcal

73 Mektuplardan Gelen Ses: Sâmiha
Ayverdi'nin Mektupları Eğitime ve
Psikolojiye Dair Neler Söylüyor?
Dr. Duygu Dinçer

76 Halil Açıkgöz: "Safiye Erol gibi
bir isim, harc-ı âlem dünyada
harcanmamalıdır."

81 Prof. Dr. Muṣṭafa Tahralı: "Odanın
Aydınlanması için Mum Yakmak
Gerek."

87 Derkenarlı Yazı
Ruh Adam'ın İçindeki Ciğerdelen
Mehmet Bilal Yamak

91 Safiye Erol'un Boynunun Borcu
Olarak Aşk
Rahime Kasım

93 Ülker Fırtınası Romanında
Modernleşme ve Müzik İlişkisi
Bağlamında Hatırlamak ve Unutmak
Üzerine
Havva Yılmaz

96 Bir Kadının Sâyesinde
İlknur Söker

98 Ciğerdelen Yahut Anlam Dünyası
Hikmet Kâhya - Salih Server